

Trapp László¹

Az intézkedések során fellépő hatások vizsgálata a döntéshozatali mechanizmusok körében

Assessment of the Impacts of Measures Among Decision-Making Mechanisms

Absztrakt

A Magyar Honvédség feladatrendszere a megváltozott biztonsági környezet hatására az elmúlt közel tíz évben változásokat idézett elő, következményeképpen a személyi állomány a korábbi évek gyakorlatától eltérően ma már rendszeresen érintkezik a civil polgári társadalommal. A közrend megteremtése és annak hatékony fenntartása érdekében indokolt stílusfüggetlen intézkedéstaktikai képzések bevezetése, amelyek elősegítik a humán erőforrást a hatályos jogszabályokban meghatározott lefolyási renddel összefüggő normák vállalására és érvényesítésére. Annak érdekében, hogy az intézkedések eredményessége magasabb szintre legyen emelhető a kontaktreagálások során, szükséges a képzési modulokba integrálni a döntéshozatali mechanizmusok körének fázisai között tapasztalható időintervallum csökkentésének aspektusait, valamint e fázisokra ható stresszérzékenység ismeretét, illetve hogy azok lehetséges megküzdési stratégiái hogyan segítik elő a helyzeti előny vagy a kezdeményezés visszaszerzését.

Kulcsszavak: stílusfüggetlen intézkedéstaktikai képzések, döntéshozatali mechanizmusok köre, stressz, megküzdési stratégiák

¹ Hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola.

Abstract

As a result of the changed security environment, the tasks of the Hungarian Defence Forces have changed over the past ten years, and consequently, personnel now regularly interact with civil society, unlike in previous years. To establish and effectively maintain public order, it is appropriate to introduce style-independent training in tactical measures to help human resources to adopt and enforce the standards associated with the rules of procedure laid down in the legislation in force. In order to raise the effectiveness of measures to a higher level in contact responses, it is necessary to integrate in the training modules aspects of reducing the time lag between the phases of the decision-making mechanisms cycle, as well as knowledge of the stress sensitivities that affect these phases and how their possible coping strategies can help to regain the advantage of position or initiative.

Keywords: independent tactical training, range of decision-making mechanisms, stress, coping strategies

Bevezető

Magyarország közrendjének és közbiztonságának fenntartásáért elsősorban a rendvédelmi szervek hivatottak, de látnak el rendészeti feladatokat többek közt a 2012. évi CXX. törvény hatálya alá eső személyek, valamint a Magyar Honvédség humán-erőforrás-bázisa is. Utóbbi esetében a megváltozott biztonsági környezet gyökeresen átalakította szerepkörét és feladatát az elmúlt szűk tíz évben a közbiztonság fenntartása kapcsán. A migrációs nyomás, a pandémia okozta többletfeladatok, s nem utolsósorban a szomszédos országban kialakult konfliktus új alapokra helyezte a haderő szerepét, valamint feladatainak ellátását. Tekintettel arra, hogy korábban a honvédség személyi állománya jellemzően katasztrófhelyzetekben való kárfelszámolás okán került kapcsolatba a polgári társadalommal, napjainkban ez szinte már mindennapos a jelenlétfokozó járőrözés, kórházi feladatok támogatása, illetve az állam határainak védelme során. A tapasztalható haderőfejlesztés részeként kiemelt figyelmet kapott a képzés, valamint a meglévő képességek fejlesztése is, amelynek egyik fontos része a civil személyekkel való érintkezés, valamint a velük szembeni intézkedések foganatosítására történő felkészítés. Ahhoz, hogy hatékonyan együtt tudjon működni minden olyan szerv-szervezet, amely a közrendet és a közbiztonságot hivatott megteremteni, valamint fenntartani, azonos intézkedési kultúrával kell hogy rendelkezzen a törvényben foglaltak érvényesítése érdekében. Tanulmányomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy az intézkedések foganatosításakor tapasztalható döntéshozatali mechanizmusokra hogyan hat a stresszérzékenység, valamint azok lehetséges megküzdési stratégiái hogyan segítik elő a helyzeti előny vagy a kezdeményezés visszaszerzését.

Komplementer rendészet

Magyarországon a biztonság megteremtéséért hivatott szervek és személyek körét Christián László rendőr dandártábornok foglalta egységes keretszerkezetbe a komplementer rendészeti szereplők nevesítésével. Központjában a Rendőrség áll, rá kiegészülő szereppel, de nem csekélyebb létjogosultsággal a rendvédelmi szervek, önkormányzati rendészet, magánbiztonság, valamint a civil bűnmegelőzés kapott helyet, akik egyenrangú partnereként töltenek be tehermentesítő rendészeti szerepet.²

A rendőrség mellett napjainkban a közbiztonság hatékony fenntartása érdekében elengedhetetlen egyéb más szektor jelenléte is, amely egyre nagyobb teret hódít, hisz felgyorsult világunk okozta újabb kihívások, fenyegetettségek, valamint a növekvő igények kielégítésére a rendőrség személyi állománya, illetve eszközbeli jelenléte tekintetében már nem képes a kihívásokkal megküzdeni. Nem összekeverendő a rendvédelem a magánbiztonsági szférával, mert jogok és kötelezettségek tekintetében jelentős eltérések tapasztalhatók, mégis egyfajta párhuzamot kell vonni a két elkülönült szekció között, s szükségszerű közös alapokra helyezni bizonyos képzési és alkalmazott modulokat. Az intézkedéstaktikai képzések rendvédelmi szervek vonatkozásában nem számítanak új keletűnek, hisz 1996-tól a Budapesti Rendészeti Szakközépiskola már bevezette a 3 modulból álló Intézkedés Módszertani Képzés programját, amely jogszabályismeret, lökiképzés, valamint rendőri önvédelem témaköréből állt.³

Egy a magánszférában létesítmény- vagy személyvédelmi feladatokat ellátó egyén számára is elengedhetetlenek ezen ismeretek a hatásköréből adódó jogszerű és szakszerű intézkedések foganatosításához. Továbbá csakúgy, mint egy esetleges rendőri intézkedésben, amely példaként az őrzésére bízott létesítményben zajlik, s az erőfölény, illetve az eredmény biztosítása érdekében szükségszerű, hogy az intézkedést kezdeményezőikkel azonos intézkedési kultúrával rendelkezzen. Mindkét fél egységes taktikai alapokra helyezett képzettségével elkerülhető annak veszélye, hogy kudarcba fulladjon egy megkezdett intézkedés. Egyes kényszerítő eszközök vonatkozásában természetesen nem lehet egységesen állást foglalni az állami szerveket és a magánszektort illetően, ami adódik a külön jogi szabályozás anomáliájából is, megemlítve például a kardlap, illetve az elektromos sokkoló eszköz alkalmazásának lehetőségét. Míg korábban egyfajta speciális intézkedési helyzet indokolt, úgy utóbbinál a felmerülő élettani hatások jelenthetnek veszélyt az intézkedés alá vont személyre nézve. A Magyar Honvédség vonatkozásában megállapítható, hogy a kiképzések részelemeként megjelennek ugyan az intézkedéstaktikai képzések, de ez főként a speciálisan erre hivatott, rendészeti feladatokat is ellátó szervezeténél, a Katonai Rendészetnél mutatkozik meg. A migrációs nyomás kezelése, a pandémia okozta egyéb feladatok ellátása, valamint a szomszédos országban zajló konfliktusból adódó jelenlét fokozása, fegyvernemektől függetlenül indokolta az intézkedéstaktikai képzések által elsajátítható képességek megszerzését a katonák számára, tekintettel arra, hogy e feladatok ellátása során a korábbi évektől eltérően jellemzően érintkeznek a civil polgári

² CHRISTIÁN–ROTTLER 2019.

³ SZABÓ [é. n.].

társadalommal, ezért elengedhetetlen részükről a jogszerű, szakszerű, biztonságos, arányos, eredményes, objektív s természetesen nem utolsósorban a differenciálható intézkedések, kontaktreagálások alkalmazása.

Annak érdekében, hogy a képzéseket egységesíteni tudjuk, valamint növeljük annak hatékonyságát, érdemes megvizsgálni azokat a tényezőket, amelyek egy adott intézkedés (kontaktreagálás) során az intézkedő személyre hatnak. Fontos ismeretekkel rendelkezünk a döntéshozatali mechanizmusok körének fázisairól, valamint az azokat befolyásoló tényezőkről, amelyek egyfajta görbe tükörként is szolgálnak a képzésekben részt vevők számára.

A döntéshozatali mechanizmusok, valamint az azt befolyásoló tényezők vizsgálatára kiválóan alkalmas a szimulált stresszhelyzetgyakorlatok alkalmazása „realisztikus képzések” során. A szimulált stresszhelyzetek alkalmazásával az egyén a tanult technikákat és taktikákat használhatja fel ellenőrzött, „laborkörülmények” között. Ennek keretében vizsgálható az érintett részéről az ütési/ölési gát, továbbá a jogszerű, szakszerű intézkedések gyakorlati alkalmazásának feltételei. A realisztikus képzések középpontjában csakúgy, mint a való életben a túlélés ösztöne található, amelynek biztosítása érdekében elengedhetetlen a megfelelő kondíció, fegyverhatás, taktika, önismeret és a félelem kezelése. A helyzetgyakorlatok kiértékelésével részben képet kapunk az egyén felkészültségi állapotáról, a váratlan helyzetekre történő reakciójáról, valamint felállíthatunk olyan szituációs helyzeteket, amelyekkel elősegíthetjük a megfelelő technikák és taktikák alkalmazására való iránymutatást.

Döntéshozatali mechanizmusok köre

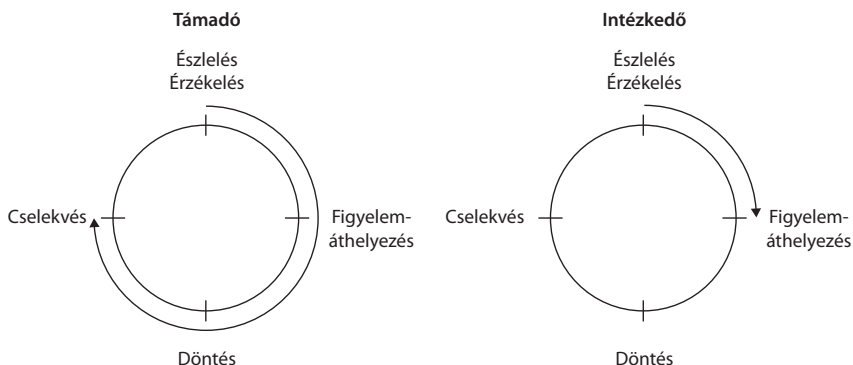
Mind az intézkedő, mind pedig a támadó esetében is ugyanez a döntéshozatali kör áll fenn, csak az (akció–reakció) elv alapján az intézkedő időben hátrányos helyzetben lehet (a támadó pedig helyzeti előnyben), mert a támadó esetében, amíg a döntés vagy cselekvés fázisában van, addig az intézkedő még csak az észlelés vagy érzékelés fázisában.

Ezt kiküszöbölve és időt nyerve megoldás lehet, ha elsődleges reakcióként oldalirányba kitérünk a támadás vélhető síkjából, megszakítva ezzel a támadó döntéshozatali mechanizmusának körét, és újra visszaszoroljuk őt az észlelés–érzékelés fázisába.

Természetesen a döntéshozatali körök megértése ettől jóval komplexebb feladat.

A klasszikus döntésemélet szerint a döntéshozatali mechanizmusok felosztása a fentiekől eltérően:

1. problémahelyzet felismerése (**ÉSZLELÉS, ÉRZÉKELÉS**);
2. probléma megfogalmazása (**FIGYELEMÁTHELYEZÉS**);
3. cselekvési változatok meghatározása;
4. változatok megvalósíthatósági vizsgálata;
5. változatok értékelése, minősítése;
6. legjobb változat kiválasztása (**DÖNTÉS**);

7. változat megvalósítása -(CSELEKVÉS).⁴

1. ábra: Döntéshozatali mechanizmusok-köre
 Forrás: a szerző szerkesztése

A rendészeti szemlélet szerint a döntéshozatali mechanizmusok körét nem áll módunkban sem a klasszikus, sem pedig a felismerés alapú döntéselmélet értelemben vizsgálni. Igaz a klasszikus döntések esetében azok hatása jelentős jövőbeli kihatással jár, ami egy esetleges kontaktreagálás esetében is releváns, de ebben az esetben az intézkedő személynek a megfelelő időráfordítással elérhető alapos megfontolás lehetősége jelentősen korlátozott. A klasszikus döntéselmélet szerint a probléma felismerésétől a konkrét döntés meghozataláig hosszú idő áll rendelkezésre, és ez lehetővé teszi az információk begyűjtését, összehasonlítását, elemzését, valamint scénáriók létrehozását. Ezzel szemben a felismerésalapú döntéselmélet szerint rövid idő áll rendelkezésre a következményekkel járó döntések meghozatalára, az egyénnek nincs lehetősége az elemző-értékelő gondolkodásmódra.

Az intézkedések és kontaktreagálások hatékonysága a fentiekben taglalt döntéselméletek helyett a rutin döntéshozatal aspektusaival emelhető magasabb szintre, amelynek jellemzője a mindennapok apró cselekvéseinek ösztönös alkalmazása. Ez gyakran tudatalatti cselekvések sorozata, azok nem igényelnek lényegi kapacitáslekötést. A döntést ez esetben az jellemzi, hogy az megegyezik egy korábban tapasztalt problémára azonos vagy hasonló válaszadással, vagyis az automatizmusban való hatékonysága a döntésre fordított minimális időszükségletben nyilvánul meg.⁵ Tulajdonképpen az intézkedéstaktikai képzések során a bázisgyakorlatokon keresztül megszerzett tudás alkalmazását a rutin döntéselmélet hatékony kialakulásának érdekében szimulált stresszhelyzet, más néven realisztikus helyzetgyakorlaton keresztül tudjuk magasabb szintre emelni. E gyakorlati képzések célja a tapasztalás, valamint az alapelvek rutinszerű alkalmazásának kialakulása.

⁴ RESTÁS 2012: 117.

⁵ RESTÁS 2012: 31–33.

Az intézkedés eredményességére ható tényezők

Az intézkedések alatt fennálló hatások és reakciók közül 3 fő alappillért tudunk elhatárolni, amelyek közvetlen hatásukat kifejtve befolyásolják a döntéshozatali mechanizmusok fázisait:

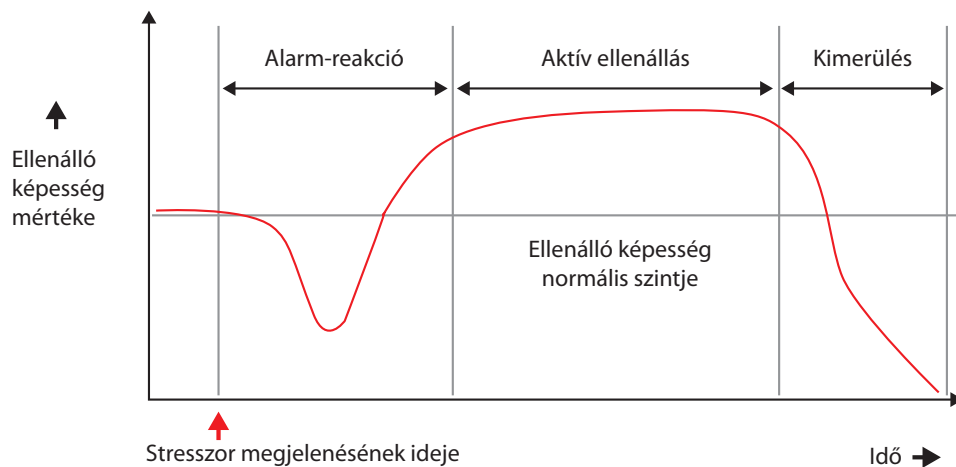
1. stresszérzékenység;
2. rendelkezésre álló idő;
3. személyiségjellemzők.

Stressz és stresszérzékenység

A stressz meghatározása

Selye János 1936-os stresszelméletének megjelenése óta napjainkra széles körben sokan foglalkoznak a stressz kutatásával. Selye professzor elmélete arra alapul, hogy az új helyzetekhez való alkalmazkodás minden esetben biokémiai folyamatokat indít el, amelyek hormonális hatásaikat kifejtve készítik fel a szervezetet a változásokra. A stressz valójában egy, a szervezet és a külvilág közötti kölcsönhatás során fellépő újszerű választ igénylő helyzet.⁶

Selye professzor három szakaszt határolt el a stressz meghatározása során. Az első szakaszban az „alarm” reakciót, a másodikban az „aktív ellenállást”, a harmadik szakaszban pedig a „kimerültséget” szakaszát.⁷

2. ábra: A Selye János-féle általános adaptációs szindróma három fázisa
Forrás: www.naturalstrength.hu/progression_periodization.html

⁶ VÖLGYI 2018: 277.

⁷ SASFY 2018: 56.

A különböző fázisok jellemzői – Rendelkezésre álló idő

Az alarm reakció

Nagy fokú adrenalin- és kortizol kibocsájtással járó reakció, amely arra törekszik, hogy a homeosztázist helyreállítsuk. Ebben a fázisban jelenik meg a stresszor, amelyhez a szervezet alkalmazkodik, vagy valamilyen válaszreakciót próbál adni egyfajta ellenálló képesség kialakulásával.

Két alternatíva kínálkozik a továbbiakban:

1. menekülés,
2. megküzdés.

Jellemzői:

- a szervezet felkészül a harcra vagy a menekülésre (*flight or fight*);
- a szervezetben létrejönnek változások;
- felgyorsul a szív működés, aminek révén több vér kerül az izmokhoz;
- gyorsul a légzés, aminek köszönhetően több oxigén jut a szervezetbe;
- emelkedik a vércukorszint, így több energia áll a szervezet rendelkezésére;
- átalakul a vérelosztás, a vér a létfontosságú szervektől a meneküléshez vagy a harchoz szükséges szervekhez áramlik;
- kitágulnak a pupillák (így több fény jut a szembe), és az idegrendszer is éber lesz;
- a figyelem beszűkül.

Az aktív ellenállás (alkalmazkodás)

Létrejön a stresszel szembeni ellenálló képesség állapota, amelyben fenntartható és optimális mértékű a védekezés és az alkalmazkodás. Amennyiben elhúzódik a stresszhatás, a szervezet kénytelen fenntartani a védekezést, és magas energiaszint-fenntartással alkalmazkodik a helyzethez, amivel feléli a tartalékokat olyannyira, hogy idővel kimerül a készlet.

A kimerültség

A stresszorok tartós fennállása esetén kimerülnek a tartalékok, és bekövetkezhet a kimerülés állapota. Amennyiben a tartalékok elfogynak, akkor az ember jellemzően megbetegszik, de esetenként halál is bekövetkezhet.

Ezek a fázisok az élet minden területén megjelennek csakúgy, mint egy katasztrófahelyzetben, ahol az emberi szervezet képes kimerülni a stresszkezelésben, aminek eredményeképpen már az egyén szorul kezelésre, mert ő maga a tőle elvárható módon már senkit és semmit nem képes kezelni. A stresszkezelés szempontjából fontos tényező, hogy az egyén mennyire képes felkészülni a váratlan helyzetekre, s azt a görbe alatti területen kezelni.

A stressz jó és rossz aspektusai

A stressz egyes esetekben pozitív, egyes esetekben pedig negatív élettani hatást fejthet ki. Amikor pozitív, akkor megállapítható, hogy kortizol termelődik, s tekintettel arra, hogy a kortizoltermelést a stressz tüneteként értelmezzük, úgy a hétköznapi stresszhelyzeteket is ártó hatásúnak kellene felfognunk, de ezek hatásai nem károsak, s nincsenek hosszú távú kellemetlen következményei. Azok a hétköznapi élmények, mint a szerelem, a sport, a várandósság stb. többnyire kellemesen hatnak az egyénre, de ide sorolható a városi közlekedés vagy a közszereplés is, amelyeket már akár kellemetlen élménynek is tekinthetünk, de ezen események sem vezetnek (normális keretek között) a szervezet összeomlásához. Megállapítható, hogy a mellékvesekéreg ezen hatásokra kortizoltermeléssel válaszol, ami a stressz tünete és a stresszreakció egyik kiváltó tényezője, de nem párosulnak mindehhez hosszú távú káros következmények. A kortizol szerepe, hogy felkészítse a szervezetet a válaszreakciókra. Ide sorolható az ébredés is: megszokott működési állapotból egy új működési állapotba kerül a szervezet, aminek érdekében fel kell szabadítani az energiatartalékokat. A köznyelv mindezt a „jó stressz” kategóriájába sorolja, amelynek egyik meghatározó tulajdonsága az időbeni rövidegsége. Ezek az életesemények előbb vagy utóbb véget érnek, a kihívások megszűnnek, s ezzel együtt a kortizol termelése is normalizálódik.⁸

Rendészeti aspektusból, valamint az intézkedések fogantatása szempontjából az egyénre gyakorolt stressz okozta negatív hatásokat, valamint a szervezet reakcióját érdemes megvizsgálni. A stresszhormon fokozott termelése akkor hathat az egyénre negatívan, ha az tartóssá válik, s nem találja rá a megoldást. A „rossz stressz” nem más, mint a tartós stresszállapot, amely gyakori és ismétlődő, hozzá hosszú távú káros következmények párosulnak.⁹

A szervezet reakciója

A szervezet reakciója ezen megélt életeseményekre a stresszválasz, ami nem redukálható kizárólag a kortizolszint emelkedésére, hisz az átfogja a szervezet egészét. A Selye János által kezdetben végzett kimagasló erősségű stressztényezők hatásainak tanulmányozása során már kimutatható volt a stresszválasz, amelynek a szervezetre gyakorolt hatása is bizonyítható volt. A stressz hosszú távon kifejtett hatása jelentős változásokat idéz elő a szervezetben, még akkor is, ha annak erőssége mérsékelt és egyéb fizikai tünetek (magas vérnyomás, anyagcsere zavarak stb.) mellett különböző lelki zavarok kialakulásának okozója is egyben.¹⁰

Annak érdekében, hogy mindez hatékonyan működjön, érdemes szemügyre venni egyes megküzdési stratégiákat.

⁸ HALLER-HAZAFI-KÓRÓDI 2017: 8.

⁹ HALLER-HAZAFI-KÓRÓDI 2017: 10.

¹⁰ HALLER-HAZAFI-KÓRÓDI 2017: 13–14.

A Lazarus–Launier-modell (1978) – Személyiségjellemzők

A kognitív pszichológiai megközelítésű Lazarus–Launier-modell a megküzdési stratégiák egyik legátfogóbb modellje. Két megküzdési típust fogalmaztak meg, amelyek közül az egyén választ, tekintettel arra, hogy a stresszel való megküzdésben aktívan részt vesz.

A két megküzdési típus lehet:

1. problémaközpontú,
2. érzelempözpontú.

A problémaközpontú megközelítésben az egyén a problémát, magát a helyzetet helyezi fókuszba, célja a stressz forrásának megszüntetése; míg az érzelempözpontú stratégia célja a negatív érzelmi állapot csökkentése, és hogy a tudatos vagy tudatalan döntéseinek sorozata által kontrollálja érzelmi reakcióit.

Később (1986) Lazarus és Folkman kiegészítette a korábbi Lazarus–Launier-modellt, és a megküzdési stratégiákon belül további nyolcféle aspektust különített el:

1. konfrontáció;
2. eltávolodás;
3. érzelmek és viselkedés szabályozása;
4. társas támogatás keresése;
5. felelősség vállalása;
6. problémamegoldás;
7. elkerülés, menekülés;
8. pozitív jelentés keresése.¹¹

Lazarus és Folkman később idézi Kopp és Skrabski (1995) konfliktuskezelési stratégia faktorainak érvényességét, amely szerint három érzelmi és egy támogatáskereső faktor határolható el.

Ezek a következők:

- problémaelemzés;
- kognitív átstrukturálás;
- alkalmazkodás;
- érzelmi indíttatású cselekvés;
- érzelmi egyensúly keresése;
- visszahúzóddás;
- segítségkérés;
- a problémaközpontú megküzdés összesített mutatója;
- az érzelempözpontú megküzdés összesített mutatója.¹²

Ralf Schwarzer egészen más megközelítés alapján osztályozta a megküzdési stratégiákat: az időperspektíva és a bekövetkezés valószínűségének dimenziója alapján négyféle aspektusban különítette el a döntéshozatali mechanizmusokat:

¹¹ SASFY 2018: 64–65.

¹² KARDOS 2014.

1. reaktív (múltbéli eseményre irányul);
2. anticipált (a jövőre irányul);
3. preventív (a jövőre irányul);
4. proaktív (a jövőre irányul).

A „reaktív” stratégia múltbéli esemény kompenzációjára vagy elfogadására irányul. Egyfajta hagyományos *coping* (megküzdési) felfogásnak is értelmezhetjük, amelybe beletartoznak a célok újra értelmezései, a veszteségekből származó előnyök megtalálásai, valamint a fájdalom enyhítésének lehetőségei.

Az „anticipált” stratégia jellemzője, hogy a közvetlenül előttünk álló és nagy valószínűséggel bekövetkező kritikus esemény még nem történt meg; akkor léphet fel károsodás, veszteség, ha nem sikerül kezelni a kockázatokat, a kihívásokat, enyhíteni a veszélyeket, vagy azokat erőfeszítésekkel megoldani (ezek az események lehetnek például egy fogorvosi kezelés, vizsga stb.).

A „preventív” megküzdés jellemzője a megfelelő források kialakítása egy a távoli jövő ismeretlen kockázatainak bekövetkezésével szemben. Mindezek megmutatkozhatnak például egy munkahely elvesztésében, betegség kialakulásában; reakció lehet az egyén részéről a felkészülés, amely megnyilvánulhat többek közt abban, hogy az emberek pénzt tesznek félre, biztosítást kötnek, megbízható-támogató kapcsolatokat alakítanak ki.

A „proaktív” megküzdés viselkedési formái hasonlóak a megelőző megküzdéshez, amelyben az egyén általános megküzdési formákat alakít ki az élet lehetséges problémáinak kezelésére. A hajtóerő jellemzője a kitűzött célokból eredő kihívások kezelése. A proaktív megküzdés olyan törekvés, amely az életfeltételek optimalizálását és a teljesítmények színvonalának növelését segíti elő.¹³

Összegzés

Az intézkedési jogkör kialakításával megkezdett interakciók során az intézkedést foganatosító személynek is számolnia kell agresszív, ellenszegülő magatartással. Ezek megnyilvánulhatnak a kommunikációban, s legalább ugyanakkora eséllyel fizikai agresszióban is. A komplementer rendészeti szerepköröket vizsgálva megállapítható, hogy az intézkedésekből fakadó konfliktusok kezelésének kiemelkedő rutinjával leginkább a rendőrség személyi állománya rendelkezik, figyelembe véve, hogy a közrend, közbiztonság megteremtésére, valamint annak fenntartására ez a szervezet hivatott elsődlegesen, de tekintettel arra, hogy a megváltozott biztonsági környezet, valamint a növekvő igények és elvárások kielégítése egyéb más szereplők jelenlétét is igényli, elengedhetetlen egy stílusfüggetlen, egységes képzési modul kialakítása. A képzési rendszerekbe szükségszerű integrálni egyes pszichológiai modulok vizsgálatát, úgymint például a stresszérzékenységet, a személyiségi jellemzőket, valamint a rendelkezésre álló időtartam alatt a döntéshozatali képességeket, amelyek elősegítik a hatékonyság

¹³ Pécsi Tudományegyetem 2022.

növelésének eredményét, továbbá egyfajta önismereti lehetőségként is funkcionál. A rendészeti szereplők esetében ezek a pszichológiai vizsgálatok, amelyek kiválóan alkalmazhatók realisztikus, szimulált stresszhelyzet-gyakorlatokban, tökéletes szűrő eszközei lehetnek a kiválasztásnak, mind az egyénnek, mind pedig szolgálati előljárójának, társának információval szolgálhatnak a vélhető alkalmasságról. A Magyar Honvédség honvédtiszti képzési rendszerében napjainkban nincs jelen ilyen jellegű tanrend szerinti kurzus, pedig kialakítása időszerű és sürgető, tekintettel arra, hogy a honvédség személyi állománya a korábbi évek gyakorlatától eltérően ma már feladatrendszeréből adódóan rendszeresen érintkezik a civil polgári társadalommal, s a rendőrség feladatát segítő rendvédelmi szereplőként akkor képes hatékonyan, valamint jogszerűen fellépni, ha ezen képességek birtokában van, s mindezen túlmenően pedig a szervezet társadalmi közmegítélést is elősegíti.

Felhasznált irodalom

- CHRISTIÁN László – ROTTLER Violetta (2019): A biztonság megteremtésének új megközelítése: Komplementer rendészet. In *Trendy rozvoja súkromnej bezpečnosti v krajinách V4*. Bratislava. Online: <https://real.mtak.hu/119394/1/Abiztonsagmegteremtésénekújmegközelítésekompmenterrendészet.pdf>
- HALLER József – HAZAFI Zoltán – KÓRÓDI Gyula (2017): *Stressz, kiégés és törvényi szabályozás. Kiégésmegelőzés és stresszmenedzsment a közigazgatásban*. Budapest: Dialóg Campus. Online: <https://bit.ly/4iqhl1D>
- KARDOS Bernadett (2014): *Stressz kezelése, coping (megküzdési) technikák. Együtt a betegség okozta károk leküzdéséért*. Előadás, 2014. március 29. Online: <https://slideplayer.hu/slide/2305138/>
- Pécsi Tudományegyetem (2022): *Megküzdés*. Online: https://grastyan.pte.hu/sites/grastyan.pte.hu/files/2022-11/megkuzdes_3.pptx
- RESTÁS Ágoston (2012): *A tűzoltásvezetők kényszerhelyzeti döntéshozatala*. PhD-disszertáció. Budapesti Corvinus Egyetem.
- SASFY György Zoltán (2018): *Konfliktuskezelés, stresszkezelés*. Budapest: Dialóg Campus. Online: <https://bit.ly/3Q06zSw>
- SZABÓ Zoltán László [é. n.]: *Az ORFK RSZKK, valamint a Rendészeti Szakközépiskolák szerepe és feladata a fegyveres biztonsági őrök intézkedéstaktikai képésében*. Online: <https://slideplayer.hu/slide/2023775/>
- VÖLGYI Zoltán (2018): A harctevékenységekhez kapcsolódó stressz pszichológiai aspektusai. *Hadtudományi Szemle*, 11(1), 270–286. Online: https://epa.oszk.hu/02400/02463/00038/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2018_01_270-286.pdf